

okolja – tržaškega zaliva, Gradeža, vse tja do Udin in Benetk. Ta presek je zatorej veliko večji prav zaradi te mikrokulture v velikem kozmosu. Kot tudi beseda mikrokozmosi nakazuje, gre prav zato, kako lahko intimni svet prekosa celoten kozmos in kako lahko nekaj še tako neskončnega kot je kozmos, postane ščepec zrna – prav takšno fascinacijo poznamo pri poeziji Williama Blakea. Pa čeprav je bila Blakeova ideja v ozadju, da se rodimo goli, brez znanja, se Margisova ideja razteza prav v tej smeri, ko obiskuje in srečuje različne ljudi teh krajev, ugotavlja da, ko smo enkrat sposobni procesiranja znanja, ko enkrat postanemo »intelektualno razcepljeni« med redom in znanjem, potem bo vsaka trditev, vsako dejanje, preplavljeno s kulturnim šokom družbenega reda.

Kulturni šok pa nastaja predvsem zaradi razgibane zgodovine teh krajev. Tudi on sam je odraščal na meji med Italijo in Jugoslavijo, nato je živel v sami kotlovnici druge svetovne vojne in bil postavljen pred samo železno zaveso. Navkljub zgodovinski preteklosti in lastnim majhnim fascinacijam, pa je njegov jezik zelo živahen, velikokrat sarkastičen in nadvse poetičen. V knjigi opisuje svoje rodno mesto, obmorsko regijo, obalni del avtonomne regije Friuli, ki se razteza okoli Benetk in vse do Trsta, regijo Piemonte (s Torinom) ter severo-zahodni del Italije, Istro ter obmejne dele Slovenije in Italije (Furlanija), Slovenije ter Hrvaške in navsezadnje tudi južno Tirolsko. Torej točke, ki so bile zgodovinsko povezane, in nato ponovno razvezane, so kasneje postale avtonomne regije, ter se v njih prebujala t.im. nova ekonomija zrele kulture, cerkvenega premoženja ter bogate arhitekturne dediščine. S ponosom zato opisuje tudi naravna bogastva od jezer, gora, gričev, kjer so posejane vasice, mesta in ostale atraktivnosti, ki ne uidejo Magrisovemu očesu. Intenzivno in zelo reflektivno opisuje anekdote tamkajšnjih ljudi, njihovo zgodovinsko ozadje, hkrati pa prežvekuje teme o literaturi, o filozofskih temah, razširja ter odpira različne horizontne v načinu razmišljanja, obrekuje tamkajšnje jezike, razmišlja o tradicijah, ter se navsezadnje spogleduje z umetnostjo, ki je vplive črpala vse naokoli, kolikor je lahko stegnila roke čez gričevnato pokrajino, v objem različnimi ljudem. Pozornost posveča (oziroma se nekako zahvaljuje samemu sebi, da si je podaril takšen »sprehod« po teh krajih) kulturnim razlikam, vrta v dejstva, zakaj so nekatere kulture razblinele, se druge obrabile, nekatere izginile z zemljevida. Hkrati pa se v navezi s kulturnimi vprašanji, spotika tudi ob etnična čiščenja, vojnim dogodkom, ter nikakor ne more najti enoznačnega odgovora na vprašanja o evropski kulturni dediščini.

Kljub edinstvenemu pisanju – žanrski mešanici zgodovine, spominov, potopisov in različnih razmišljujočih vložkov, v osnovi Magris išče zgodovinske relikte, s katerimi se poigrava, jih »muči«, dokler ne pokažejo svoje svete skrivnosti. Okoli takšnih skrivnosti, obija obilico faktološke zgodovine, ki je sila bogata, zanimiva, a zna tudi hitro postati malce preobilna prav zaradi njegove note pripovedništva (ki je lahko mešanica filozofije in pravljicizma). A ne glede na takšna dejstva, mikrokozmosi so kraji, ki ne potrebujejo toliko meja, kot jih predpisuje današnja mednarodna politika, so mesta, kjer se mitologija skriva vsepovsod, so mesta metamorfoz, mesta, kjer je bi Publius Ovidius Naso; krajše Ovid, brez velikih težav spisal novi set mitov, ki bi obogatili ne le evropsko kulturo, pač pa tudi kulturo teh mikrokozmosov. No, velik korak proti novemu, obširnemu epu, je Magris takorekoč že storil, le da je spustil glavnega protagonista (česar Homer vsekakor ne bi odobral), in na njegovo mesto postavil korpus zgodb malih – na prvo žogo nepomembnih – ljudi, s katerimi piše svoje metamorfoze.